

Voor een boer met 10 hectare kan de termijnmarkt al interessant zijn.

Algemeen

[Jef Verharen]

Volgens Ivo Reekmans moeten alle mengvoerbakfabrikanten de termijnmarkt op. “Momenteel worden initiatieven ontwikkeld om de kleinere bedrijven eveneens de kans te geven van de termijnmarkt gebruik te maken.” Zowel koper als verkoper kan op de termijnmarkt risico's afdekken.

Termijnmarkt beheerst grondstoffenhandel

Radar Automation organiseert seminar over termijnmarkt

Door de volatiliteit van de grondstofprijzen dekken steeds meer mengvoederproducenten zich in op de termijnmarkt. In Frankrijk zijn bijna alle spelers daarmee bezig. Vanwege de concurrentie, de beperkte marges en de druk op de varkensprijzen, wordt de mengvoedersector gedwongen zich op de termijnmarkt te begeven. De belangrijkste markten voor de sector zijn de Chicago Board of Trade (CBOT) en de Matif (Marché à Terme International de France), verbonden aan

Euronext in Parijs. Softwarebedrijf Radar Automation is gespecialiseerd in de mengvoedersector en ontwierp een softwarepakket om de termijnmarkt optimaal te benutten.

Termijnmarkt

Een future is een overeenkomst tot koop of verkoop van een product of een financiële waarde die op een bepaald tijdstip in de toekomst aan de koper moet worden geleverd tegen een vooraf

bepaalde prijs. Deze futures worden te koop aangeboden op de termijnmarkt, bijvoorbeeld op de Matif, de belangrijkste Europese termijnmarkt voor granen. Hierdoor ontstaat een gemeenschappelijke schatting van de prijs op bepaalde tijdstippen in de toekomst. Wereldwijd wordt er zowel door aanbieders (zoals graancoöperaties of grote graanboeren) als kopers (zoals bloemmolens en mengvoederfabrikanten) gebruikgemaakt van termijnmarkten om prijsrisico's af te

>>>

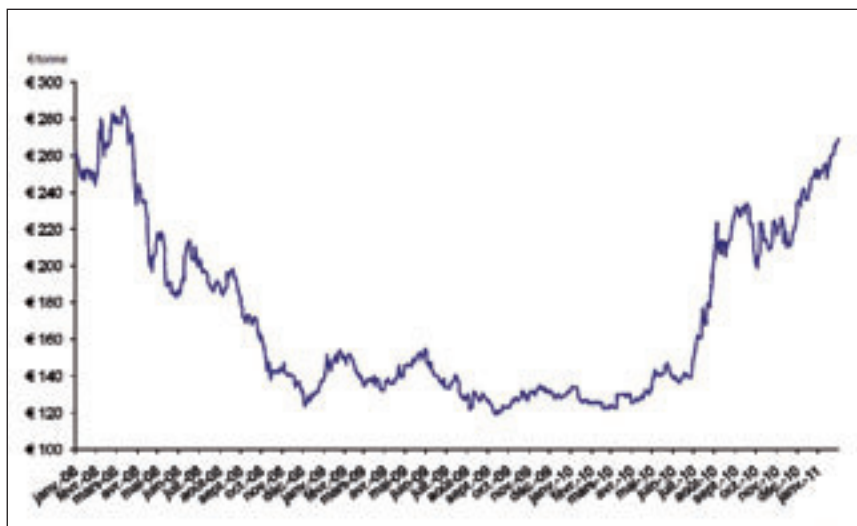

>> Termijnmarkt beheerst grondstoffenhandel

dekken. Er wordt gewerkt volgens een gestandaardiseerde procedure en met uniforme producten met vaste specificaties. Vijftig ton tarwe heeft bijvoorbeeld een gewicht van 76 kilogram per hectoliter, 15 procent vocht, 4 procent gebroken granen, 2 procent gekiemde granen en 2 procent onzuiverheden. De tegenspeler is onbekend, omdat de transactie verloopt via een neutraal clearinghouse of makelaar. Termijnmarkten zijn transparant, efficiënt en onafhankelijk van de uiteindelijke fysieke kopers. De markten worden gecontroleerd door financiële autoriteiten zoals de Commissie voor Bank en Financien (CBFA) in België. Er moeten overigens wel waarborg- en transactiekosten worden betaald.

Fysieke markt

Futures kunnen worden gekocht of verkocht, onafhankelijk van het feit of de betrokken goederen uiteindelijk nodig zijn of worden geleverd. Toch is de termijnmarkt geënt op de fysieke markt, waar gebruikers van goederen, bijvoorbeeld mengvoederfabrikanten, grondstoffen aankopen van een door hen uitgekozen graanboer. Op de termijnmarkt kunnen zowel aanbieder als koper zich echter indekken voor risico's. Aangezien de prijs op de termijnmarkt mede wordt bepaald door vraag en aanbod, zij het in de toekomst, mogen de prijsevoluties daar niet te veel verschillen van de prijsevoluties op de fysieke markt. Wanneer ze niet gelijklopen, is de ter-

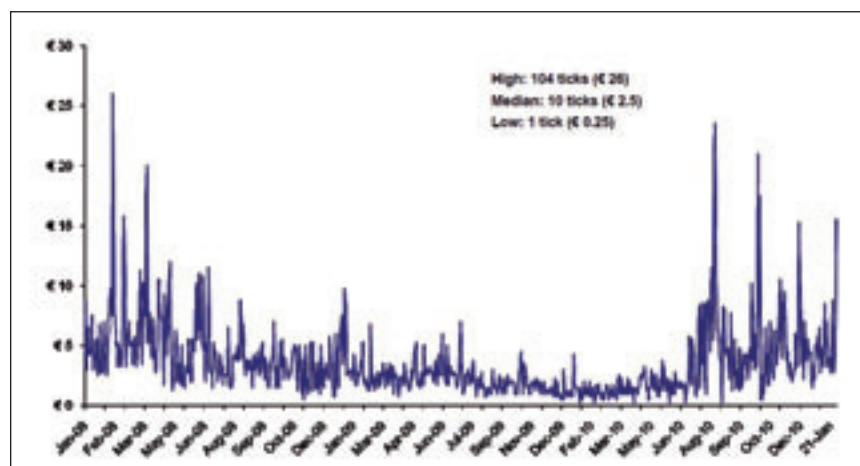
Figuur 1. In 2008 kende de termijnmarkt van tarwe een prijsdaling. Sindsdien toont de prijsevolutie globaal een stijgende lijn.

mijnmarkt niet representatief. Wanneer een aanbieder vandaag een product op een toekomstige datum verkoopt, met de daarbij verwachte prijs, zou op die datum de prijsevolutie op de fysieke markt in het ideale geval hetzelfde moeten zijn. Om dat te bereiken, moeten er voldoende spelers en activiteit zijn op de termijnmarkt.

Hedging

Gelijktijdig zowel op de fysieke markt als op de termijnmarkt actief zijn, zodat de resultaten elkaar compenseren, wordt hedging genoemd. Hedging is risicomanagement. Wim Dewever, projectmanager bij Radar Automation, lichtte samen met H el ne Morin, algemeen

directeur van het Franse Agritel, de risico-indekking tegen de prijsvolatiliteit door middel van hedging toe. "In Frankrijk zijn veel graanboeren op de termijnmarkt actief", aldus Dewever. "Voor een boer met tien hectare kan dat al interessant zijn, zeker wanneer de prijzen op de termijnmarkt op korte termijn erg schommelen, zoals dit voorjaar." Uitgangspunt blijft dat iemand een bepaalde hoeveelheid grondstoffen van een welbepaalde kwaliteit wil krijgen van een bieder die hij kent, eventueel zonder te ver transport. De verkoper weet wat de kostprijs is en welke winst hij wil maken. De koper weet wat de kostprijs van verwerking is en voor welke prijs hij zijn eindproduct verkoopt. Voor de koper kan de huidige prijs te hoog zijn, voor de verkoper is de prijs mogelijk interessanter dan de werkelijke prijs op het moment van levering. Beide kunnen hun doel realiseren door zich in te dekken op de termijnmarkt. "Stel dat een graanboer op 1 juni 2012 over graan beschikt en dat hij met een verkoopprijs van 160 euro per ton zijn totale kostprijs plus de nodige winst realiseert", speculeert Dewever. "Op de termijnmarkt kan hij vandaag voor het graan een contract afsluiten voor 180 euro per ton, ongeacht de koper. Als later blijkt dat op een moment v or 1 juni 2012 de fysieke marktprijs slechts 140 per ton is, wint hij op de termijn-

Figuur 2. De intraday-grafiek toont de prijsvolatiliteit van maaltarwe.

markt 40 euro. Fysiek moet de boer zijn graan verkopen met verlies. Dit verlies wordt echter gecompenseerd door de winst op de termijnmarkt, zodat hij uiteindelijk toch 20 euro beter scoort.”

Winst vastzetten

Ook de koper, in dit geval de mengvoederfabrikant, kan zijn prijsrisico indexen op de termijnmarkt door zowel op de fysieke als op de termijnmarkt te kopen en eventueel daar weer te verkopen. “Hij kan een langetermijncontract afsluiten met zijn vaste leverancier volgens de prijs die de termijnmarkt op de leveringsdatum voorspelt, waarin kwaliteit, hoeveelheid en leveringsdatum zijn vastgelegd”, legt Dewever uit.

“Daarnaast koopt hij bijvoorbeeld 30 procent van zijn behoefte in futures bij wanneer de prijs zakt. De fabrikant koopt dus meer dan hij nodig heeft. Als de prijs verder zakt, kan hij bijvoorbeeld nog eens 30 procent in futures bijkopen. Deze verkoopt hij wanneer de prijs stijgt. Meteen zet hij een winst vast die eventueel verlies compenseert, mocht de fysieke prijs op de leverdatum lager zijn dan de afgesproken prijs in het langetermijncontract.”

Een andere methode om deze winst vast te zetten, is het nemen van opties op de termijnmarkt. Dit systeem heeft als doel het risico te verlagen en voor de mengvoederfabrikant een zo laag mogelijke grondstofprijs te verkrijgen. Hierbij kan de fabrikant gebruikmaken van de volatiliteit van de grondstofprijzen om toch in het gunstigste geval een kostprijs te verkrijgen die zelfs onder de historisch laagste notering van het product ligt.

“Je moet natuurlijk de nodige financiële basis hebben om de garanties te bieden die de termijnmarkt vereist, maar momenteel worden door traders en leveranciers initiatieven ontwikkeld om de kleinere bedrijven ook de kans te geven om van de termijnmarkt gebruik te maken”, stelt Ivo Reekmans, directeur van Radar Automation. “De concurrentie, en zeker alle Franse mengvoederbedrijven, is hier volop mee bezig, dus moeten onze mengvoederfabrikanten, ook de kleinere, op de één of andere manier de termijnmarkt op.”

Operra

“Radar Automation heeft een softwarepakket ontwikkeld om alle situaties te simuleren specifiek voor de mengvoedersector. Hierbij wordt rekening gehouden met de complexe behoeften, onder meer door de talrijke formuleringen en alternatieve samenstellingen waarmee wordt gewerkt”, zegt Reekmans. “Operra geeft de impact weer van de acties op de termijnmarkt op de prijs van de verschillende samengestelde voeders. Alles wordt doorgerekend tot de prijs van de verschillende grondstoffen. Het is dus veel meer dan een softwarepakket om de termijnmarkt te volgen. Het integreert de positie op

de fysieke markt en de termijnmarkt met de grondstofpositie, tot bij de optimalisering van de formuleringen aan de beste kostprijs.”

Dewever geeft een voorbeeld: “Als blijkt dat de mengvoederfabrikant 2000 ton tarwe te duur heeft gekocht, dan zou met de software kunnen worden vastgesteld dat met alternatieve maar evenwaardige formuleringen slechts 1500 ton tarwe nodig is. In dat geval kan de fabrikant op de termijnmarkt, net voor de afsluitingsdatum, 500 ton tarwe verkopen voor die hogere prijs. Futures hebben het voordeel dat ze altijd verkocht kunnen worden, zelfs tot net voor de gerelateerde fysieke levering.” —

Rader Automation

Radar Automation, gevestigd in Deinze, is voortgekomen uit een gelijkmatig premixbedrijf. Dit bedrijf werd overgenomen door Roche en behoort nu tot de DSM Group. Radar Automation ging in 1988 zijn eigen weg, met als hoofdactiviteit de ontwikkeling van verticale automatiseringsoplossingen voor de mengvoedersector. Het bedrijf ontwikkelt IT-instrumenten en -pakketten om de steeds evaluerende kwaliteit, soort, herkomst en aanvoer van grondstoffen te volgen en te sturen, de formuleringen en het productieproces in te plannen en bij te sturen. Ook alle normen betreffende voedselveiligheid, traceerbaarheid en kwaliteitsborging worden in de pakketten opgenomen. Vanuit verschillende specialiteiten ontwikkelt, formuleert en implementeert het bedrijf oplossingen om de specifieke bedrijfsprocessen te beheren en te sturen. Samen met de mengvoedersector, is ook Radar Automation geïnternationaliseerd. “Tot onze klantenkring behoren diverse hoofdrolspelers van de Europese mengvoedersector”, zegt Reekmans. “Het gaat vaak om langetermijnsamenwerking, waardoor wij productontwikkeling en -vernieuwing onverminderd kunnen voortzetten. Naast de vestiging in Deinze, van waaruit we de Belgische, Nederlandse en Duitse markt bereiken, hebben we een tweede vestiging in Bretagne met als achterland de belangrijke mengvoederconcentratie in het westen van Frankrijk.”

Voor de mengvoedersector heeft Radar Automation drie modules ontwikkeld die aan het ERP-systeem (Enterprise Resource Planning) en bijvoorbeeld de boekhouding kunnen worden gekoppeld.

De module Operra is bedoeld voor het beheer van de inkoop, handel, aanvoer en kostprijsbepaling van grondstoffen, Libra voor optimalisatie en kwaliteitscontrole, Integra voor productiemanagement en commercieel beheer. “Wij bieden in feite totaaloplossingen voor automatisering en management van mengvoederbedrijven en bieden onze knowhow en producten ook aan in andere aanverwante sectoren”, stelt Reekmans. Operra biedt als module een oplossing voor de mengvoedersector om in te spelen op de termijnmarkt.

Ivo Reekmans maakt duidelijk dat ook de kleinere mengvoederfabrikanten de termijnmarkt op moeten.

